

Streszczenie

Rozprawa doktorska *Polifonie chóralności w najnowszym dramacie polskim* podejmuje zagadnienie zbiorowej osoby (chóru) w polskiej dramaturgii końca XX i początku XXI wieku – w perspektywie teoretycznoliterackiej, estetycznej i teatralnej.

Rozprawa składa się z sześciu rozdziałów. Rozdział pierwszy przedstawia historyczny rys ewolucji osoby chóru. Rozpoczyna się on analizą teatralno-rytualnych początków chóru. Następnie bliższemu oglądowi został poddany zbiorowy śpiew, który stanowi załęczek kultury chrześcijańskiej. Dalej wykazane zostało, jakie znaczenie ma muzyka dla ewolucji chóru. W zakończeniu tej części skupiono się na charakterystyce nowożytnych wcieleń zbiorowej osoby. Drugi rozdział poświęcony jest ogólnej charakterystyce chóru w polskiej dramaturgii. Najpierw dokonano etymologicznej analizy chóru i głosu w dramacie współczesnym. Następnie skupiono się na zaprezentowaniu typologii form chóralnych w najnowszym dramacie polskim. Kolejna część jest przybliżeniem wizji Różewiczowskiego chóru, który traktowany jest jako zbiór motywów i inspiracji dla późniejszych twórców. Ostatni podrozdział tej części pracy stanowi zestawienie najważniejszych adaptacji *Kartotek* Tadeusza Różewicza, które są źródłem (formalnych i semantycznych) dramaturgicznych wzorców.

Cztery kolejne rozdziały mają charakter interpretacyjny. Szczegółowej eksplikacji poddane są najnowsze polskie dramaty. Rozdział trzeci zatytułowany *Relacje osobowe i metafory przestrzenne w dramacie współczesnym* składa się z ośmiu części. Zasadnicza kwestia poruszona w nich, to odpowiedź na pytanie o tożsamość jednostki, determinowanej przez zbiorową osobę. W czwartym rozdziale, złożonym z siedmiu podrozdziałów, jest mowa o *Technikach zastosowania chóru w najnowszym dramacie*. Tym razem to cielesność postaci staje się kluczem interpretacyjnym analizowanych tekstów. W rozdziale piątym (podzielonym na siedem części) natomiast jest mowa o *Poetyckim kontekście chóru*, który wpływa na tożsamość dzieła. To również swego rodzaju pośrednik pomiędzy światem literackim, wyobrażonym a rzeczywistością zewnętrzną. Ostatni rozdział pracy składa się z ośmiu części, wszystkie one nie dotyczą jednak osoby chóru, ale głosów „Innego”, które także budują dramatyczną polifonię (*Głosy „Innego” w budowie polifonii dramatycznej*), są wielopłaszczyznową mową bohatera. Postać – wewnętrznie rozbita – przejawia skłonność do wyrażania swych myśli za pomocą głosów.

W zakończeniu (*Panorama polifonii*) podsumowano konwencje dramatyczne i motywy obecne w najnowszych sztukach, wyróżniających się obecnością polifonii.

Wykazano zależności pomiędzy dramatem polskim a obcym, głównie zachodnioeuropejskim, w którym również pojawia się dodatkowy „głos”. Tu też wpływa on na status bohatera, który jest wewnętrznie rozbity, zagubiony i poszukuje własnej tożsamości.

Summary

The doctoral dissertation *Choral polyphony in the latest polish drama* addresses the issue of collective persona (choir) in Polish drama of the late 20th and early 21st century – in a theoretical, literary, aesthetic and theatrical perspective.

The dissertation consists of six chapters. The first chapter presents the historical outline of the evolution of the choir's persona. It begins with an analysis of the theatrical and ritual beginnings of the choir. Then a closer look was given to collective singing, which is the nucleus of Christian culture. It was further demonstrated the importance of music for the evolution of the choir. At the end of this part, the focus was on the characteristics of modern incarnations of collective persona. The second chapter is devoted to the general characteristics of the choir in Polish drama. First, an etymological analysis of the choir and voice in contemporary drama was made. Then, the focus was on presenting the typology of choral forms in the latest Polish drama. The next part is an approximation of the vision of Różewicz's choir, which is treated as a collection of motifs and inspirations for later artists. The last section of this part of the work is a list of the most important adaptations of Tadeusz Różewicz's *Files*, which are the source of (formal and semantic) dramatic patterns.

The next four chapters are interpretive. The latest Polish dramas are subject to detailed explication. The third chapter entitled *Personal relations and spatial metaphors in contemporary drama* consists of eight parts. The main issue raised in them is the answer to the question about the identity of the individual, determined by a collective person. The fourth chapter, consisting of seven subsections, deals with *Techniques for using the choir in the latest drama*. This time it is the corporeality of the characters that becomes the interpretative key of the analyzed texts. The fifth chapter (divided into seven parts) deals with *The poetic context of the choir*, which affects the identity of the work. It is also a kind of mediator between the literary, imaginary world and external reality. The last chapter of the work consists of eight parts, but they all do not concern the choir's persona, but the voices of „Other”, which also build dramatic polyphony (*Voices of „Other” in the construction of dramatic polyphony*), are the hero's multifaceted speech. The figure – internally shattered – tends to express his thoughts through voices.

In the end (*Panorama of polyphony*) techniques and motifs used in the latest plays, which are distinguished by the presence of polyphony, are summarized. Relations between Polish and foreign drama, mainly Western European, have been shown, in which an additional „voice” also appears. Here, too, it affects the status of a hero who is internally broken, lost

and seeking his own identity.